

ПУБЛІЧНІ ЗАКЛИКИ ДО НЕВИЗНАННЯ ПОШИРЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ: ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Рубашенко М.А.,
доцент кафедри кримінального права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
к.ю.н., доцент

Однією з найбільш обговорюваних кримінально-правових новел 2022 року є доповнення КК України статтею 111-1 «Колабораційна діяльність». Згідно ч.1 нової статті, колабораційна діяльність може виражатися у двох альтернативних формах інформаційних діянь: а) публічне заперечення здійснення збройної агресії проти України, встановлення та утвердження тимчасової окупації частини території України; б) публічні заклики до підтримки рішень та/або дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора, до співпраці з державою-агресором, збройними формуваннями та/або окупаційною адміністрацією держави-агресора, до невизнання поширення державного суверенітету України на тимчасово окуповані території України.

Одним із альтернативно передбачених різновидів публічних закликів є публічні заклики до невизнання певного юридичного факту. Невизнання,

вказане у ч.1 ст.111-1 КК, за змістом означає непогодження з тим, що тимчасово окуповані території України є невід'ємною частиною держави Україна, яка поширює на них свій суверенітет, висловлення протилежної думки щодо цього. Невизнання може поєднуватися з відповідною аргументацією (спростуванням), проте остання не є обов'язковою (можливе і «голе» невизнання, у «чистому» вигляді). Невизнання з лінгвістичної точки зору може виражатися у використанні позитивної словесної форми (напр., визнання Криму частиною Російської Федерації), або негативної, НЕ-форми (напр., невизнання Криму частиною України).

Згідно ст. 2 Конституції України, суверенітет України поширюється на всю її територію, яка в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою. Межі території України визначені Конституцією та законами України (у т.ч. й тими, що ратифікували міжнародні договори про делімітацію кордонів). Тимчасово окуповані території України – це території: а) визначені ст.3 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014 № 1207-VII (АР Крим), б) визначені ст. 1 Закону України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» від 18.01.2018 № 2268-VIII (окремі райони Донецької та Луганської областей), в) інша частина території України, тимчасово захоплена (контрольована) іноземною державою чи міждержавним союзом.

Слід мати на увазі, що поняття «суверенітет» у ч.1 ст.111-1 КК насамперед означає суверенітет *de-jure*, тобто юридична приналежність цих територій Україні, право та правомірність їх перебування під контролем України, повноту, єдність та неподільність її влади на цими територіями. Однак за суттю окупація означає, що *de-facto* така влада не реалізується або ж можливості з реалізації суверенних прав істотно обмежені, тому заклик до визнання певної території України такою, що фактично захоплена, але юридично належить Україні (тобто окупованою), не охоплюється коментованою нормою.

Саме ж невизнання поширення державного суверенітету України на тимчасово окуповані території України, тобто дій того, хто піддався впливу закликів та здійснив публічне заперечення, охоплюються або ч.1 ст.111-1 КК, а саме такою формою діяння, як публічне заперечення встановлення та утвердження тимчасової окупації частини території України, або ст.436-2 КК.

Тобто в разі, якщо заклик був результативним та не просто був сприйнятим певними особами (адресатом), а й втілювався у відповідну злочинну діяльність таких осіб у вигляді публічного невизнання (заперечення) поширення суверенітету України на тимчасово окуповані її території, то їх дії також можуть кваліфікуватися за ч.1 ст.111-1 КК, як і дії тих, хто закликав їх до цього.

При цьому співучасть у вчиненні кримінального правопорушення відсутня, оскільки в разі скоєння публічних закликів виключається взаємна поінформованість (двосторонній суб'єктивний зв'язок) як ознака співучасті. В протилежному випадку, особа, яка схилила іншого суб'єкта (чи інших суб'єктів) до публічного невизнання відповідних фактів, визнається підбурювачем до такого заперечення (ч.4 ст.27 та ч.1 ст.111 або відповідна частина ст.436-2 КК).

УДК 316.322-022.32:[346.9+347+349.3]
ББК 67

Правові засоби протидії злочинам проти основ національної безпеки в умовах військової агресії: матеріали круглого столу (м. Київ 26 травня 2022 р.). Упоряд: Бевз С.І., Бирса Н.О., Серебрякова Ю.О., Новошицька В.І. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського. 2021. 134 с.

В збірнику подані тези доповідей учасників круглого столу «Правові засоби протидії злочинам проти основ національної безпеки в умовах військової агресії» (м. Київ 26 травня 2022 р.), які містять погляди відомих вчених, молодих науковців і студентів, що роблять перші спроби наукових розвідок.

Матеріали доповідей учасників круглого столу упорядковані Оргкомітетом відповідно до інформаційного листа.

За зміст доповідей Організаційний комітет відповідальності не несе. Посилання на збірник при використанні матеріалів обов'язкове.